

Menna nýggja orkusparandi skrúvu

Injektor við Jan Allan Müller á odda hevur í umleið eitt ár arbeitt við at menna eina nýggja, orkusparandi skrúvu, og fyribils kanningar vísa, at henda kann spara skipunum úr 10% og uppeftir av olju

OLJUSPARING

Leo Poulsen
leo@sosialurin.fo
Kári Mikkelsen
karim@sosialurin.fo
Sosialurin og Rás2

Injektor er annað enn bara trollemmar. Fyritøkan hevur í umleið eitt ár arbeitt við at menna eina nýggja skipsskrúvu, sum ætlandi skal verða oljusparandi fyri skipini.

- Skrúvan er baserað upp á somu prinsippir sum lemmarnir. Ætlanin er at gevaskrúvuni fleirisnúningar, uttan harvið at økja um oljunýtsluna. Hetta skal gerast á tann hátt, at tú fær gjøgnumstreym gjøgnum skrúvuna, har tú hevur eina øking av vatnferðini soleiðis, at tá vatnið kemur út úr skrúvuni, ger tað eitt trýst mótsettan veg, sigur Jan Allan Müller.

Saman um tikið verður talan um eina effektivari skrúvu og eina orkusparing. Ætlanin er komin so mikið áleiðis, at skalaroyndir nú verða gjørdar í muninum 1:1 til testingar.

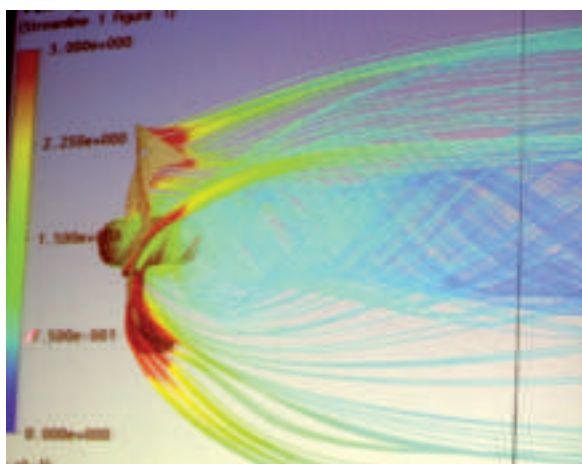
- Vit hava testað á telduni og hjá granskingarstovum í Danmark, men vit skulu eisini gera royndir við skrúvuni í veruligari stødd, sigur Jan Allan Müller.

Hann sigur, at vinnan sjálvandi er áhugað, tá tað snýr seg um oljusparing.

- Skrúvan sær sjálvandi øðrvísi út enn vanligar skrúvur. Tað gjørdur lemmarnir eisini í sínari tíð. Tá var eisini nakað av skepsis, tí teir sóu heldur undarligir út, øðrvísi enn vanligt. Men tað hevur man vant seg við nú, sigur stjórin í Injektor.

Tølini higartil vísa eina sparing upp á 10% og uppeftir. Nágreiniliga hvussu stór sparingin verður er ilt at siga, men í hvussu er 10% og meira.

- Vit arbeiða í lötuni við at fáa avtalu í lag um at testa skrúvuna í einum skipi. Ein av íleggjarunum í Injektor er eitt kemikalie- og tangareiðari, sum hevur

Soleiðis sær nýggja skrúvan hjá Injektor út

eini 8-9 skip, so tað hevði verið náttúrligt, um tað verður eitt av hansara skipum, sum testar skrúvuna, sigur Jan Allan Müller.

20% sparing

Jan Allan Müller greiddi í klimaráðstevnuni frá, at lemmarnir eru bæði orkusparandi og umhvørvissvinarligir, tí teir ganga ikki so nær botninum, sum aðrir

lemmar.

- Hetta er baserað á hagtøl. Í mun til traditionellar lemmar, sum man nýtti fyrr, er oljusparingin umleið 20%, lemmarnir ganga eisini leysari av botninum, enn aðrir lemmar gera. Tað vísir kanadiska kanningin eisini, sigur Jan Allan Müller.

Kanningin, hann sipar til, er ein frágreiðing, sum kanadiska fiskimálaráðið hevur latið gjørt. Fiskað

Jan Allan Müller avdúkaði eina nýggja verkætlan á klimaráðstevnuni í dag. Felagið er í ferð við at menna eina nýggja, oljusparandi skrúvu, sum eftir ætlan skal setast í framleiðslu í august 2009

Mynd: Jens Kristian Vang

varð í NAFO-øki eftir rækjum, og við Injektor lemmum nýttu teir 20 skógvar eftir 70 døgum, meðan teir við øðrum lemmum nýttu 150 skógvar eftir somu tíð. Tað svarar til 7,5 ferðir so nógv.

- Tað gav reiðarínum eina sparing upp á 30.000 kanadiskar dollarar, umframt eina oljusparing upp á 20%, sigur stjórin í Injektor.

Føroyska fyritøkan er forandi á norðuratlantiska marknaðinum, og teir eru eisini komnir inn á marknaðirnar í Kanada, Alaska, Russlandi og aðrastaðni.

- Tað sær gott út. Tíðirnar eru sjálvandi ikki tær bestu, og oljuprísirnir eru høgir, og tí er tað rættiliga aktuelt við framleiðslum, sum eru oljusparandi. Men man er ikki so tyngdur á fjarmarknaðinum, sum man er her. Í Russlandi, Suðurkorea og Suðuramerika eru lönirnar til manningina munandi

lægri, og tað vigar upp móti høgu oljuprísunum, vísir Jan Allan Müller á.

Endurnýggja seg

Tað finnst eisini aðrir framleiðarar av orkusparandi lemmunum, men tað heldur Jan Allan Müller bara er gott.

- Tað er gott fyri skipini og umhvørvandi og brúkararnar. Men munurin millum okkum og kappingarneytarnar er, at vit rimiliga ofta fornyggja okkara framleiðslur. Nú hava vit í tvey ár havt eina framleiðslu, sum nevnist Skorpión, og hon hevur víst seg at virka væl. Men vit fara kortni at koma við einari nýggjari framleiðslu í heyst, sum er ein betran av teimum lemmum, vit hava í dag. Vit royna alla tíðina at vera framman fyri okkara kappingarneytar í góðsku, tí tað er ikki altíð tað er rætt, at kappast í prísi,

sigur Jan Allan Müller.

Stjórin í Injektor metir, at góðir 300 trolarar í dag nýta lemmar frá fyritøkuni, men tað er kortini bara ein dropi í havinum í mun til, hvat potensialið er.

- Tað finnst í dag einir 11.000 trolarar, harav einir 6.500 eru pelagiskir trolarar. Teir eftirverandi 4.500 eru sostatt botntrolarar. Ein stórus partur av hesum eru í Asia, Suðurkorea og Suðuramerika, sigur Jan Allan Müller.

Hetta er eisini ein av orsökunum til, at fyritøkan, umframt at framleiða lemmar í Vági í samstarvi við SP/F Rock, eisini hevur framleiðsluvirkir í Litavia og Kina.

- Góðskan er kortini standard fyri allar lemmar, vit framleiða. Fyrimunurin er styttri og bíligari frakt á asiatiska marknaðin úr Kina, sigur Jan Allan Müller, stjóri í Injektor.

Skúlaaldurin ikki broyttur beint nú

Tað er ikki uttan orsök, at londini rundanum okkum hava broytt skúlaaldurin, og vænti eg, at vit í Føroyum fara at síggja somu gongd í framtíðini. Hetta er tó ikki eitt mál, ið arbeið verður við at seta í verk í løtuni, sigur Kristina Háfoss, landsstýrskvinna í samrøðu við Skúlablaðið. Í valstríðnum vóru fyra av politisku flokkunum fyri, at børn fara í skúla seks ára gomul. Ein av flokkunum, ið var fyri, var Tjóðveldi, sum í dag umsitur skúlamál í landsstýrissamgonguni. Hóast tað hevur landsstýrskvinna floksins onga ætlan um at broyta skúlaaldurin beint nú. Í fyrsta umfari verður arbeiðt við, at samskipa dagstovnaokið, fólkskúlan og miðnámskúlan so væl sum møguligt.

Í samrøðu við Kjartan Hoydal staðfesti fyrrverandi amerikanski varaforsetin, at hann helt tað vera eitt gott hugskot at leggja skatt á CO₂ útlát og dálking í staðin fyri arbeiði og vinning. Vesturheimurin er ikki kappingarforur við triðja heimin í lønum, men vit halda fast við eina avoldaða skattaskipan, sum dýrkar lønirnar, meðan vit lata veruliga trupulleikan, CO₂ útlát vera skattafriðan, segði Al Gore

Mynd: Jens Kristian Vang

Tá Føroyar vaknaðu

Tað sást kanska ikki á stóru bilparkini rundan um Norðurlandahúsi, men inni í grastakta húsinum tókstist bæði vinnulívsvólk og politikarar hugtikin av grøna boðskapinum hjá Al Gore og hinum fyrilestrahaldarunum

UMHVØRVIÐ

Dorit Hansen
dorit@sosialurin.fo

Fyrrverandi amerikanski varaforsetin, Al Gore, brúkti myndir á stórskermi fyri at sjónliggera sín boðskap. Myndir av ísi, sum var horvin, turki sum oyðilegði heil samfeløg og stabbamyndir, sum stað-

festu, at mannaskapt dálking er høvðusorsøkin til at CO₂ útlátið er vorðið so stórt, at alt lív í heiminum er hótt.

Fleiri kendu boðskapin frá Oskar heiðraða filminum, men allur salurin sat tó sum á nálum og lurtaði í hálvannan tíma uttan nakran stegð. Og mong hildu ondini, tá Al Gore staðfesti at bara tvey idnadarlond ikki høvdu undirskriva Kyoto avtaluna, nevniliga USA og Australia.

- Men nú hevur nýggja stjórnin í Australia skrivað undir, so nú er bara USA eftir, segði fyrrverandi amerikanski varaforsetin. - Og so sjálvandi eisini Føroyar, legði hann afturat, meðan áhoyrarnir krympaður tær.

Grundin til at lond sum USA og Føroyar ikki hava undirskrivað sáttmálan er

einans ein spurningur um manglandi politiskan vilja, staðfesti fyrrverandi amerikanski varaforsetin.

- Men í einum fríum landi, er politiski viljin "a renewable resource" ella eitt tilfeingi, sum kann endurnýggjast, sum Al Gore málbar seg. Og tá fólk ið ynskir broytingar, eru politikarar noyddir at fylgja eftir.

Umhvørvið er ein etiskur trupulleiki, og søgan hevur víst, at mennisku eru før fyri at loysa stór vandamál, tá vit lata eyguni upp fyri at talan er um ein etiskan trupulleika, staðfesti amerikanski gesturin og vísti á slavuhandil, manglandi kvinnurættindi, nazismu, apartheid og onnur líknandi stórmál.

- Kom ikki og sig mær, at vit ikki kunnu loysa umhvørvistrupulleikan, tá vit eru før fyri at seta fólk á

málan, segði umhvørvis-talsmaðurin

Landsstýrið í altjóða samstarvi

Kjartan Hoydal, leiðari av ráðstevnuni, fegnaðist í vælkomsttalu sínari um, at Føroyar við TACC verða partur av altjóða stríðnum ímóti umhvørvisdálking. Og meðan vinnulívið dróg altjóða serfrøðingar til Føroya, leita føroyskir politikarar út í heim.

Helena Dam á Neystabø, landsstýrskvinna í lógarmálum er í dag í Keypmannahavn á fundi við europeiskar umhvørvisráðharrar um Kyoto og post-Kyoto, og Løgmaður, Jóannes Eidesgaard, er farin til Svøríki á fund við norðurlenskar forsætismálaráðharrar um altjóðagerð og herundir eisini avbjóðingarnar frá umhvørvisdálking.

- Vit mugu gera okkara til, at vit fáa tað neyðuga trúviriði í slíkum samráðingum, segði Helena Dam á Neystabø í práti við Sosialin.

- Og tað gera vit bara við at gera nakað ítøkiligt fyri at verja umhvørvi. Vit eru noydd at koma frá hugskotunum til veruligan politik, helt landsstýrskvinnan.

Figgjarmálaráðharrin jalgur

Veruligur politikkur krevur figging. Og landsstýrskvinnan í lógarmálum, staðfesti, at vit eru noydd at raðfesta umhvørvið høgt í mun til landsskassan.

Maðurin á landskassanum, landsstýrismaðurin í figgjarmálum, Karsten Hansen, var eisini á ráðstevnuni, og hann var eisini hugtikin av stórslygna tiltakinum og helt avgjørt, at politikarar

mugu taka umhvørvisvandan í álvara.

- Sum samgonga hava vit avgjørt at taka hetta umhvørvisspurningin seríøst og gera neyðug átök, staðfesti figgjarmálaráðharrin.

Spurdur um pengar verða settir av til at gera meira fyri umhvørvið á figgjarlógini í ár, sigur Karsten Hansen, at talan er um langtíðar ætlanir, sum fara at síggjast aftur fleiri ár fram, men eisini í ár verður umhvørvið raðfest á figgjarlógini.

Helena Dam á Neystabø segði seg vóna, at ráðstevnan var ein útpurging, sum fekk varandi avleiðingar. Um hetta verður so, fer sjálvandi bara tíðin at vísa. Men bilkoirnar tykstust ikki styttri í morgun, tá fólk skundaðu sær til arbeiðis í hvør sínum bili.

Bogi Hansen er ótrúligur, honum kunnu vit øll vera stolt av, helt Poul Mohr fyri, tá hann í einari pausu fekk sær eitt prát við Kjartan Hoydal, leiðara fyri ráðstevnuna. Poul Mohr helt, at vinnan var við at broyta hugburð til umhvørvispurningin, og hendan ráðstevnan var eitt gott prógv fyri tí.

Kjartan Hoydal fegnaðist um samræningina av vinnu og gransking, og fyrilesturin hjá Boga Hansen og móttøkan av honum vísir, at til ber at samstarva og samskifta um hetta evni

Mynd: Helgi Jacobsen

Jørgen Sten, blaðmaður á danska blaðnum, Information, spurdi Helenu Dam á Neystabø, um tað ikki hevði verið skilabest at stegða allari leitán eftir olju. Tí um vit veruliga finna olju, fer føroyska CO2 útláti at froysa upp eftir. Men føroysk landsstýriskvinnan við ábyrgd fyri umhvørvinum helt ikki hetta vera eina møguliga leið.

- Men kanska finna vit ikki olju fyrr enn verðin ikki longur vil hava hana, segði hon skemtiliga

Mynd: Helgi Jacobsen

Døgurðastegðurin var nýttur til góðan mat og gevandi prát. Tað er ikki á hvørjum degi at so nógvir politikarar, so nógv vinnulívsfólk og so nógvir granskarar og serfrøðingar eru samlaðir undir sama taki

Mynd: Ólavur Frederiksen

Fyrrverandi amerikanski varaforsetin endaði fyrilestur sín við at sitera William Heinesen. Verðin er eitt sandkorn í alheiminum, men hyggja vit nærri er hetta ein heilur heimur. Okkara heimur. Al Gore kendi neyvan William Heinesen, áðrenn hann kom til Føroya, men Løgmaður hevði víst honum á sitati um Tórshavn sum eitt lítið sandkorn, og hetta helt Al Gore vera so rámandi at hann valdi at enda við mynd av jørðini sum einum sandkorni og siteraði føroyska rithøvundin

Mynd: Jens Kristian Vang

Á vip-samkomu áðrenn fyrilesturinn seinnapartin í dag, heilsaði Al Gore millum annað uppá Boga Hansen. Hann fekk handaða bókina hjá føroyska granskarinum, og tá hann tosaði um broytingarnar í havumhvørvinum í fyrilestri sínum vísti hann til granskingina hjá Boga Hansen við orðunum:
- As you have already heard from one of the world's leading authorities ...

Mynd: Jens Kristian Vang

Fyrrverandi amerikanski forsetin og Nobelvinnarin fekk eitt sindur av føroyskum lesnaði við sær avstað aftur. Frá landstýriskvinnuni í Lógarmálum, Helenu Dam á Neystabø, fekk hann ensku umsetingina av skaldsøguni, Barbaru, og í Norðurlandahúsinum náddi hann at fáa eitt eintak av Sosialinum við sær, áðrenn leiðin gekk vestur á flogvøllin

Mynd: Finnur Justinussen

